Проців О.Р.

УДК 338.242.4.025.2:639

Державне регулювання ведення мисливського господарства

Анотація

В даній статті зроблено аналіз системи державного регулювання в галузі мисливського господарства України, економічний аналіз ведення мисливського господарства користувачами мисливських угідь Івано-Франківської області. Проаналізовано ефективність ведення мисливського господарства користувачами мисливських угідь області, запропоновано шляхи вдосконалення фінансового та законодавчого регулювання.

Ключові слова: мисливство, мисливське господарство, мисливські угіддя, полювання, браконьєрство, реформування мисливства.

The State regulation of the performing the annotation hunting economy. In this scientific reseach work it is made the analysis of the system of state regulation at the field of Ukraine's hunting economy, economic analisys of performing the hunting economy by users of hunting objects of area of economic significance in Ivano-Frankivsk region. It was analysed the effectiveness of performing the hunting economy and it was proposed the ways of improvement the financial and legislative regulation.

Key words: hunting, hunting economy, hunting objects of area of economic significance, gunning, poaching, rest, restruction of the hunting.

Основною метою дослідження є:

Економічний аналіз ведення мисливського господарства Івано-Франківської області та пропозиція змін в національне законодавство, яке регламентує ведення мисливського господарства;

Завдання дослідження:

а) Визначити основні характеристики галузі мисливського господарства;

б)Проаналізувати стан законодавчого забезпечення в галузі ведення мисливського господарства;

в)Виокремити найбільш важливі проблеми функціонування галузі та ведення мисливського господарства в Україні;

Об'єктом дослідження є:

а) Система державного управління у веденні мисливського господарства;

б) Економічні показники по веденню мисливського господарства Івано-Франківської області.

Предмет дослідження – стан державного організаційного забезпечення ведення мисливського господарства в Україні, аналіз мисливських користувачів Івано-Франківської області.

Станом на 2007 р. мисливські угіддя Івано-Франківської області (загальна площа 968,7 тис.га) рішеннями Івано-Франківської обласної ради надані в користування терміном на 15 років 34-м мисливським господарствам. Є три групи користувачів мисливських угідь: 16 держлісгоспів (за ними закріплено 430,3 тис.га або 44% усіх мисливських угідь області), 8 мисливських господарств обласної організації УТМР (закріплено 416,9 тис.га або 43%), та 10 господарств інших форм власності (закріплено 121,5 тис.га або 13%). З року в рік поступово збільшується площа мисливських угідь, наданих підприємствам інших форм власності (приватні мисливські господарства, мисливські клуби та товариства).

Мисливські господарства області досить різноманітні як за розміщенням, своєю спеціалізацією, так і за площею (від 0,5 тис.га – МГ "Тисмениця" до 210,0 тис.га – мисливсько-риболовне виробниче підприємство обласної організації УТМР, дільниці якого розміщені у 8 районах області.

Мисливські господарства УТМР розміщені переважно в рівнинній та передгірській частині області і спеціалізуються на проведенні полювання на пернату і хутрову дичину для широких мас мисливців. За держлісгоспами Івано-Франківського управління лісового господарства переважно закріплені лісові угіддя, на яких проводиться ліцензійне полювання на копитних тварин (олень благородний, козуля, кабан).

В цілому по Україні ведення мисливського господарства носить збитковий характер і не перевищує 50% окупності. Основними джерелами прибутків є надходження від реалізації на ринку права на полювання. [2, с.10]. Хороші приклади у веденні мисливського господарства показують наші географічні сусіди – Угорщина, Польща, Чехія та Болгарія. Наприклад, в Україні, площа якої становить 604 тисячі квадратних кілометрів, щорічно добувається 1 тисяча оленів, 6-8 тисяч голів кабана і 5-7 тисяч голів козулі, тоді як у сусідній Польщі, площа якої майже удвічі менша (313 тисяч кв. км.), добувається у 39 разів більше оленя, у 10 разів більше кабанів, і у 17 разів більше козулі. [7].

В Івано-Франківській області окупність мисливських господарств за останні три роки коливалась від 36% до 43%. Трудність проведення економічного аналізу полягає в тому, що мисливське господарство виступає як побічна галузь, наприклад в державних лісогосподарських підприємств лісового господарства, що не дає можливість проведення більш точної балансової оцінки. При проведенні економічного аналізу бралися показники, які містяться в річній статистичній звітності 2-тп (мисливство) затверджена наказом Держкомстату України від 22.06.2005 року. Потенційно збиткова та низька ефективність ведення мисливського господарства зумовлюється також низькою мотивацією до ефективності її ведення. Так, для прикладу, отримані 192 тис. грн. в 2006році від ведення мисливського господарства лісгоспами Івано-Франківського обласного управління лісового господарства становить лише 0,1% від отриманих загальних доходів, що становили в цьому році 119 504,5 тис грн. Дана пропорція доходів між веденням лісового і мисливського господарства в державних лісогосподарських підприємств практично не змінювалась і в попередні роки.[3,4,5,6]

З проведених досліджень видно, що користувачами мисливських угідь Івано-Франківської області вкладаються відповідні кошти на ведення мисливського господарства. Проаналізувавши статистичні звіти (2-тп мисливство) за останні три роки, а саме 2004-2006рр., приходимо до висновку, що найвищий показник по вкаденню коштів з розрахунку на 1 тис. га спостерігається за користувачами приватної форми власності, а також користувачами, які отримують кошти за рахунок державного бюджету. На 42% в 2004р, 35%

в 2005р. 27% в 2006 році було профінансовано ведення мисливського господарства користувачами мисливських угідь, які знаходяться у відомстві Деркомлісгоспу України. Що стосується інших користувачів, то в 2005 році тільки на 6% було профінансовано товариство мисливців та рибалок. Така ситуація з нерівномірним фінансуванням з держбюджету не сприяє конкуренції між користувачами мисливських угідь, а навпаки найбільш збиткове ведення мисливського господарства покривається за рахунок бюджетного фінансування. Взагалі-то можна спостерігати так званий економічний феномен ведення мисливського господарства, що при загальній з року в рік збитковості воно функціонує, підприємства, яким надано в користування мисливські угідя не стають банкротами і не має випадків виходу з цього бізнесу. Не сприяє розвитку конкуренції в такому бізнесі як ведення мисливського господарства і чинне національне законодавство. Відповідно до статті 24 Закону України Про мисливське господарство[1,с.132] передбачена плата за користування мисливськими угіддями постійним користувачам мисливських ділянок, або їх власникам, але відповідно до прикінцевих положень цього закону ця норма набере чинність з 1 січня 2010 року. На даний час при наданні мисливських угідь в користування чинним законодавством зовсім не передбачена оплата. За користування мисливськими угіддями нічого не отримує ні місцева громада, ні держава. Практично безоплатне користування природними ресурсами (мисливськими угіддями) залишились єдиними, які надаються на безоплатній основі. Надання мисливських угідь в користування на конкурентних засадах та оплата за оренду мисливських угідь будуть стимулювати користувачів мисливських угідь до більш ефективнішого ведення мисливського господарства. Надзвичайно аморфна процедура припинення права користування мисливськими угіддями, яка передбачена статтею 23 Закону України „Про мисливське господарство та полювання". Якщо ж користувач мисливських угідь достроково (з власної ініціативи) припиняє користуватися мисливськими угіддями, йому відповідно до статті 32 цього Закону відшкодовуються витрати на проведені протягом останніх трьох років комплексні заходи , спрямовані на охорону і відтворення, у тому числі штучне, мисливських тварин та інші роботи. Така процедура передачі мисливських угідь від одного користувача іншому є досить трудомісткою і конфліктною, через виставляння завищених вимог до відшкодування коштів витрачених на ведення мисливського господарства попереднім користувачем. Тому нами пропонується надавати в користування мисливські угіддя через відповідні аукціони, а не через проходження процедури збирання погоджень про надання мисливських угідь в користування, як це передбачено статтею 10 цього Закону та наступних погоджень, таких як власниками або користувачами земельних ділянок як це передбачено статтею 22 цього Закону. Практично виконати цю норму Закону неможливо, так як в Івано-Франківській області є більш ніж 200 тисяч власників та

користувачів земельних ділянок. Запропонована процедура надання мисливських угідь допомогла б оживити ринок надання мисливських послуг, (надійшли б кошти в бюджети сільських рад, сама процедура стала б прозорою, набула б конкурентної і логічної форми).

Напрошується висновок, що фінансування з держбюджету не забезпечує підвищення ефективності ведення мисливського господарства, а швидше навпаки пригнічує. Так, при фінансуванні з держбюджету мисливських господарств, які відносяться до системи Держкомлісгоспу України, в середньому за останні три роки на 30% вони залишаються найменш продуктивними. В 2004 році Осмолодський ДЛГ був профінансований за рахунок держбюджету на суму 24,7 тис. грн, отримав надходжень 3,5 тис.грн.; в 2005 році за рахунок дербюджету отримав 48,0 тис. грн. , а надходження становили 8,8 тис. грн.; в 2006 році з держбюджету отримано 39,7 тис. грн, а надходження становили лише 9,8 тис. грн. У 2004 році надходження до витрат становили 27% , 2005 році – 32%, 2006 році – 39% тоді як користувачами мисливських угідь товариства мисливців і рибалок в 2004 році – 50%, в 2005 році – 48%, 2006 році - 54%.

Яскравим прикладом неефективного ведення мисливського господарства та неефективного державного управління є фінансування з держбюджету ДОВК „Синьогора", яка входить в систему державного управління справами та фінансується з державного бюджету, але по галузевій лінії ,а саме, в 2004 році на 98%, в 2005 році на 99%, в 2006 році на 93%. З року в рік в цьому господарстві заробітня плата є одна з найвищих , на одного єгера припадає найменше площі мисливських угідь, що дає можливість ефективно здійснювати охорону та біотехнічні заходи, але за 2004-2006 роки ДОВК „Синьогора" зовсім не отримав прибутків від ведення мисливського господарства. З усіх мисливських користувачів лише дане мисливське господарство з року в рік демонструє нульові показники в надходженнях.

На противагу неефективного ведення господарства користувачами мисливських угідь з державною формою власності треба відзначити Рогатинський ДЛГ, який єдиний з усіх лісгоспів рентабельно веде мисливське господарство в 2004 році – 7% рентабельності, 2005

році – 15%, 2006 році – 9% і при цьому треба відзначити, що за рахунок державного бюджету майже не отримував коштів.

Такий стан державного управління (менеджменту) у сфері з фінансуванням мисливства вказує на те, що немає координації між суб′єктами державного управління, а також засвідчує, що державне управління носить галузевий, а не функціональний напрямок. Такий стан справ не дає можливості впровадження та менеджменту єдиної державної політики у системі мисливського господарства.

Не в повній мірі згідно чинного законодавства може впливати на стан охорони тваринного світу спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань мисливського господарства на заповідних територіях. Заповідні території не віднесені до територій, на яких дозволено вести мисливське господарство, але на цих територіях в Івано-Франківській області налічується популяція близько 10% мисливських тварин. В області знаходиться Карпатський природний національний парк площею більш як 50 тис га. Стан з охороною, розведенням на такій великій площі мисливських тварин також великим чином впливає на стан популяції мисливських тварин та ефективність ведення мисливського господарства. Відомчість, а не функціональність не дають формувати та реалізовувати єдину державну політику у веденні мисливського господарства.

Всього в мисливському господарстві області працювало від 150 працівників, в 2004році до 136 працівників в 2006 році. В середньому на одного єгера припадло 9,2 тис. мисливських угідь в 2004 році, 10,5 тис. – в 2005 році та 10,2 тис. – в 2006 році. Найменше мисливських угідь припадало на одного єгера у користувачів з приватною формою власності та тих, які фінансуються з державного бюджету. Також у цих користувачів є вища середня заробітня плата. Найбільше мисливських угідь припадає на одного єгера в користувчів мисливських угідь, які знаходяться у підпорядкуванні товариства мисливців та рибалок України і спостерігається найнижча заробітня плата. Надзвичайно низька заробітня плата, незабезпечення табельною зброєю, транспортом не стимулює працівників мисливських

господарств до продуктивної праці. Задекларована в статистичних звітах заробітна плата, яка в середньому на рік на одного працюючого в 2006 році становила 0,3 тис. грн. в ТМР „Княжа Фауна”, 0,2 тис. грн. в МГ „Тисмениця”, 0,7 тис. грн. в ЛМП „Хотимир” є хіба що формальним дотриманням законодавства та імітацією роботи, а не практичною діяльністю для отримання відповідних результатів.

Користувачами мисливських угідь проводиться певна робота щодо охорони мисливських угідь. При виявленні порушень правил полювання на порушників складаються відповідні протоколи про порушення правил полювання, які передбачені статтею 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Так по в 2003 році складено 132 протоколи, в тому числі держлісгоспами 109 протоколів, УТМР – 22 протоколи, іншими користувачами – один протокол. В 2004 році складено 133 протоколи, в тому числі держлісгоспами 91 протокол, УТМР – 34 протоколи, іншими користувачами – 8 протоколів. В 2005 році складено 176 протоколи, в тому числі держлісгоспами 120 протоколів, УТМР – 23 протоколи, іншими користувачами – 19 протоколів.

Узагальнюючи стан охорони мисливських угідь та стану боротьби з браконьєрством, приходимо до висновку, що порівнюючи з 2003 роком в 2005 році збільшились на третину виявлення порушень правил полювання. З притягнутих до відповідальності в 2005 році 158 порушників стягнуто 8137 грн. Середній штраф становив 46 грн., при мінімально можливому 34 грн., що опосередковано свідчить про виявлення малозначимих порушень. Лише мають місце поодинокі (2-3 випадки на область) притягнення до відповідальності за грубі (злочинні) порушення правил полювання з відкриттям кримінальної справи.

Оптимальна чисельність основних видів дичини вираховується науково-проектною організацією на основі площі мисливських угідь та їх бонітету.

При аналізі встановлено, що:

- оптимальна чисельність оленя благородного становить 1901 голів тоді як фактична чисельність становить 1345 голів, що становить 70% до оптимальної чисельності.

- оптимальна чисельність козулі становить 3951 голів тоді як фактична чисельність становить 2710 , що становить 68% до оптимальної чисельності.

-оптимальна чисельність кабана становить 841 голову тоді як фактична чисельність становить 1084 голову, що становить 128% до оптимальної чисельності.

-оптимальна чисельність зайця становить 5533 голів тоді як фактична чисельність становить 5059 голів, що становить 91% до оптимальної чисельності.

Незважаючи на значне фінансування з державного бюджету ведення мисливського господарства по оленю, козулі, та зайцю не вдалося досягнути оптимальної чисельності.

Поряд з іншими засобами державного регулювання фінансове стимулювання розвитку галузі має найефективніші результати, але на нашу думку існуючий галузевий принцим фінансування не сприяє ефективному стимулюванню розвитку мисливського господарства, його економічних результатів, збільшенню чисельності поголів′я диких тварин, охорони мисливських угідь. Фактично бюджетні кошти на ведення мисливського господарства надходять з Держкомлісгоспу України, Івано-Франківської обласної ради, Держуправління справами Президента України**.**

На нашу думку ефективніший державний менеджмент у сфері державного фінансування буде тоді, коли фінансування буде переорієнтовано не на підтримку найбільш неефективних мисливських користувачів, а на фінансуванні певних робіт, які б сприяли виведення мисливського господарства на більш високий рівень. На нашу думку доцільно простимулювати конкретні роботи, а саме випуск, з вольєрів в мисливські угіддя певної кількості мисливських тварин, які утримуються у вольєрах, посилення охорони мисливських угідь шляхом виплачування преміальних працівникам, які виявили та домоглися приягнення до відповідальності порушників правил полювання, виплату преміальних за знищення хижаків (вовків, лисиць, бродячих собак).

Для ефективного державного регулювання ведення мисливського господарства необхідно також визначити єдиний орган державної влади, який би, якщо і не був би єдиним

органом, на який було б покладено законодавчо фінансування, то мав би координуючі функції при відомчому фінансуванні.

Відрадно відзначити, що органи центральної виконавчої влади намагаються ефективно впливати на стан ведення мисливського господарства. Так постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2007 року № 678 „Питання удосконалення управління лісовим та мисливським господарством” ліквідовані всі територіальні органи Державного комітету лісового господарства, тобто, обласні управління лісового господарства та на їх місце на даний час утворюються обласні управління лісового і мисливського господарства. Додаток в назві новоутворених територіальних управлінь „і мисливського” додає оптимізму в підвищенні дієвості у більш ефективному впливі держави в процес управління в сфері ведення мисливського господарства.

На даний час практично не визначений алгоритм управління спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі мисливського господарства та полювання. Статтею 6 Закону України Про мисливське господарство та полювання визначено повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі мисливського господарства та полювання. Зовсім ніяких повноважень не надано територіальним органам. Тому нами пропонується внести до даної статті доповнення, що „Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі мисливського господарства та полювання здійснює покладені на нього повноваження самостійно і через територіальні його органи та орган виконавчої влади Автономної республіки Крим у галузі мисливського господарства та полювання”;

Держкомлісгоспом України утворено інститут районних мисливознавців, яким делеговані повноваження по державному регулюванню і контролю. Районні мисливствознавці введені в штат державних лісогосподарських підприємств, які також ведуть мисливське господарство. Введенні в штат державних лісогосподарських підприємств районні мисливствознавці на практиці не мають важелів впливу на ведення мисливського господарства в тій організації, в якій вони працюють.

Для ефективності державного регулювання і контролю у галузі мисливського господарства та полювання на районному рівні пропоную ввести обласним управлінням лісового господарства в штат районних мисливствознавці з перерозподілом бюджетних

коштів, які надаються державним лісогосподарським підприємствам для функціонування районних мисливствознавців обласним управлінням лісового господарства.

Недієвим залишається громадський контроль за веденням мисливського господарства. Так Українське товариство мисливців та рибалок залишилось практично єдиною громадською організацією в області, яка веде громадський контроль, і одночасно є користувачем мисливських угідь та веде мисливське господарство.

Висновки

З проведенного дослідження можна зробити висновок, що фінансування ведення мисливського господарства сьогодні потребує із сторони державних та місцевих бюджетів потребує гармонізації та нормативно-правового впорядкування. Також потребує вдосконалення стан державного регулювання особливо на рівні району, а також громадського контролю за веденням мисливського господарства.

Використані джерела

1.Закон України „Про мисливське господарство та полювання” від 22.02.28 року // Відомості Верховної Ради України.-28.-№18 –Ст.132.

2. Мисливськогосподарське законодавство України.-Львів „Сполом” 2005.

3.Статистичний звіт про ведення мисливського господарства управління підвідомчих організацій (форма № 2-тп- мисливство) за 2003 рік Івано-Франківської області. // архів Івано-Франківського обласного управління статистики, справа 06-131

4.Статистичний звіт про ведення мисливського господарства управління підвідомчих організацій (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік Івано-Франківської області. // архів Івано-Франківського обласного управління статистики, справа 06-129

5.Статистичний звіт про ведення мисливського господарства управління підвідомчих організацій (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік Івано-Франківської області. // архів Івано-Франківського обласного управління статистики, справа 05-2-116

6.Статистичний звіт про ведення мисливського господарства управління підвідомчих організацій (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік Івано-Франківської області. // архів Івано-Франківського обласного управління статистики, справа 05-2-109

7. www.umoloda.kiev.ua/number/565/201/20441/

http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo/download/zb-13.doc

О.Р. Проців Державне регулювання ведення мисливського господарства // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. проф. В. С. Загорського. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 13. – с.407-414